

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2018/2019**

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA DO 2014

(„STARA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MWO-R1

MAJ 2019

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Część I.

Zadanie 1. (0–1)

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – wykres z danymi statystycznymi (II.P.2).
	Wiadomości: mobilność społeczeństwa polskiego (I.P.2).

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P

2. P

3. F

Zadanie 2. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – teksty popularnonaukowe, krytyczna analiza materiałów źródłowych, wskazywanie przyczyn procesów społecznych, rozpoznawanie problemów społecznych (II.P.2 / II.P.7 / II.R.1).
	Wiadomości: procesy społeczne, kwestie narodowościowe (I.P.1 / I.P.4 / I.R.1).

2.1.

Schemat punktowania

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – tak

Uzasadnienie – W tekście 1. jest mowa o negatywnym postrzeganiu innych narodów, stygmatyzowaniu ich. W tekście 2. proces stygmatyzacji dotyczy własnego narodu, którego tradycyjna kultura odbierana jest przez pryzmat kolonizatora – jako kultura narodu „dzikiego”.

2.2.

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W tekście wskazano kwestię awansu społecznego jako przyczynę asymilacji. Część Jakutów chciała funkcjonować w kulturze dominującej narodu kolonizującego, a nie – w kulturze swojego narodu, określanej jako gorsza.

Zadanie 3. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społeczno-politycznym – tabela z danymi statystycznymi (II.P.2).
	Wiadomości: struktura etniczna społeczeństwa polskiego, kwestie narodowościowe (I.P.2 / I.P.3).

3.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

kaszubską

3.2.**Schemat punktowania**

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. P
3. F

Zadanie 4. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – opisy koncepcji politycznych (II.P.2).
	Wiadomości: koncepcje genezy państwa (I.P.4).

Schemat punktowania

- 1 p. – przyporządkowanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. Tomasz Hobbes
2. Ludwik Gumplowicz

Zadanie 5. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – mapy administracyjne Polski (II.P.2).
	Wiadomości: instytucje Unii Europejskiej, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, partie polityczne w Polsce (I.P.6 / I.P.8 / I.P.14).

5.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Parlament (Europejski)

5.2.

Schemat punktowania

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

PO – pomorskie

PiS – podkarpackie

Zadanie 6. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – opisy ideologii politycznych (II.P.2).
	Wiadomości: ideologie polityczne (I.P.6).

Schemat punktowania

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – W tekście 1. zdefiniowano konserwatyzm, a w tekście 2. – nacjonalizm.

Obrona tradycyjnego ładu czy też naród jako wartość najwyższa nie są typowe dla myśli liberalnej, w której podkreśla się jednostkę i jej wolność.

Zadanie 7. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – ulotka polityczna, rozpoznawanie problemów politycznych, krytyczna analiza materiału źródłowego (II.P.2 / II.P.6 / II.R.1).
	Wiadomości: samorząd terytorialny, uczestnictwo obywateli w życiu politycznym i kultura polityczna w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.6 / I.P.7 / I.P.8).

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W ulotce zwolennicy wójta wzywali do bojkotu referendum, ponieważ niska frekwencja – poniżej 3/5 liczby osób, które brały udział w wyborze odwoływanego organu – powoduje, że referendum jest nieważne, a wójt utrzymuje stanowisko.

Zadanie 8. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – pismo procesowe, krytyczna analiza materiału źródłowego (II.P.2 / II.R.1).
	Wiadomości: trybunały, obywatel wobec prawa i procedury ochrony praw człowieka w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.10 / I.P.12 / I.R.9).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Zaprezentowano fragment skargi konstytucyjnej, a organem właściwym do jej rozpatrzenia jest Trybunał Konstytucyjny.

Zadanie 9. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – przepisy prawne, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.2 / II.P.7).
	Wiadomości: dziedziny prawa, obywatel wobec prawa i elementy prawa w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.9 / I.P.12 / I.R.10).

Schemat punktowania

- 1 p. – przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. *Kodeks wykroczeń*
2. *Kodeks pracy*
3. *Kodeks karny*

Zadanie 10. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – przepisy prawne, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.2 / II.P.7).
	Wiadomości: obywatel wobec prawa i instytucje prawa cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.12 / I.R.10).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

zdolność do czynności prawnych

Zadanie 11. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – pismo procesowe, wypełnianie pisma sądowego (II.P.2 / II.P.8).
	Wiadomości: sądy administracyjne, obywatel wobec prawa i elementy prawa administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.10 / I.P.12 / I.R.10).

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. Naczelny Sąd Administracyjny
2. radcę prawnego / adwokata
3. skarga kasacyjna
4. Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (w Krakowie)

Zadanie 12. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – przepisy prawne, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.2 / II.P.7).
	Wiadomości: obywatel wobec prawa w Rzeczypospolitej Polskiej, prawa człowieka (I.P.11 / I.P.12).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. wolność osobista
2. prawo własności

Zadanie 13. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – schemat struktury instytucjonalnej (II.P.2).
	Wiadomości: organizacje i instytucje międzynarodowe (I.P.15).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Rada Bezpieczeństwa
- B. Zgromadzenie Ogólne

Zadanie 14. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – biogram polityka, rozpoznawanie postaci życia politycznego i lokalizacja ważnych wydarzeń (II.P.2).
	Wiadomości: proces integracji europejskiej (I.P.15 / I.R.11).

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Schuman
- B. Paryżu
- C. Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali
- D. Włochy / Republika Włoska

Zadanie 15. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – mapa polityczna Europy (II.P.2).
	Wiadomości: stosunki międzynarodowe, polityki Unii Europejskiej (I.P.15 / I.R.11).

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Część II.**Zadanie 16. (0–1)**

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – tekst publicystyczny (I.P.2).
	Wiadomości: reżimy polityczne (I.P.4 / I.P.6).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – Celem służb ma być bezpieczeństwo prezydenta i prześladowanie opozycji, a nie – pełna inwigilacja całego społeczeństwa. Poza tym polityka traktowana jest jako zadanie prezydenta, nie ma wzmianek o znaczącej mobilizacji politycznej ludności.

Zadanie 17. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – przepisy prawne, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.2 / II.P.7).
	Wiadomości: formy państw, funkcjonowanie i odpowiedzialność rządu w Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.7 / I.R.4 / I.R.7).

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Ministrowie byli odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem RP, który mógł ich odwołać z własnej inicjatywy (art. 28); obecnie nie odpowiadają oni przed nim (choć formalnie ich odwołuje).
- Wotum nieufności dla ministra było zgłaszane w Sejmie RP, ale głosowane w Senacie RP (art. 29), obecnie Senat RP nie bierze udziału w procedurze.
- Przy uchwaleniu wotum nieufności Prezydent RP nie był zobligowany do odwołania ministra (mógł bowiem rozwiązać obie izby parlamentu – art. 29.4), a obecnie musiałby zdymisjonować ministra, wobec którego uchwalono wotum nieufności.

Zadanie 18. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – przepisy prawne, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.2 / II.P.7).
	Wiadomości: procedury demokracji, modele ustrojowe państw demokratycznych, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.5 / I.P.7 / I.R.5).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Prezydent RP to jednoosobowa głowa państwa, a Prezydent Federacji jest przewodniczącym organu kolegialnego, który formalnie jest głową państwa.
- Prezydent RP jest wybierany w wyborach powszechnych na kadencję 5-letnią, a Prezydent Federacji – przez obie izby parlamentu na rok.

Zadanie 19. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – wykres z wynikami badań opinii publicznej (II.P.2).
	Wiadomości: Polska w stosunkach międzynarodowych, kultura polityczna społeczeństwa polskiego (I.P.6 / I.P.13).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi (tendencji i danych).
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W latach 2005–2016 akceptacja stałej obecności wojsk innych państw NATO na terytorium Polski miała tendencję stale rosnącą – z 33% w 2005 r. poprzez 57% w 2014 r. do 65% w 2016 r.

Zadanie 20. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – tekst popularnonaukowy (II.P.2).
	Wiadomości: stosunki międzynarodowe, globalizacja (I.P.15 / I.R.13).

20.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – Problem dotyczy Tajwanu, nad którym władze ChRL nie mają zwierzchności. Hongkong z kolei jest częścią państwa chińskiego w wyniku porozumienia z Wielką Brytanią a funkcjonująca w związku z tym zasada „jedno państwo – dwa systemy” nie przeczy zasadzie jednych Chin.

20.2.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Korzyść dla innego państwa – Chiny stają się ważnym źródłem zewnętrznego finansowania dla takiego państwa.

Korzyść dla Chin – Chiny relatywnie małym kosztem zjednują sobie inne państwa i ich elity, co umożliwia formułowanie oczekiwań politycznych wobec tych państw, np. wspólne fronty w organizacjach międzynarodowych.

Zadanie 21. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – mapa polityczna Euroazji i opisy konfliktów (II.P.2).
	Wiadomości: konflikty międzynarodowe, parapaństwa (I.P.15/ I.R.4).

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli lub poprawne podanie trzech nazw lub poprawne podanie dwóch nazw państw wraz z numerami.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. Ukraina, 5, Donbas / (była) Noworosja lub Doniecka RL / obwód doniecki lub Ługańska RL / obwód ługański

B. Gruzja, 2, Abchazja lub Osetia Południowa

Zadanie 22. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – rysunek satyryczny, krytyczna analiza materiałów źródłowych, rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego (II.P.2 / II.P.4 / II.R.1).
	Wiadomości: konflikty międzynarodowe, problemy współczesnego świata (I.P.15 / I.R.13).

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Na rysunku przedstawiono, kto sponsorował rebeliantów (pod numerem 2) – były to USA i UE (flagi i Barack Obama, pod numerem 3). Usunięcie Kadhafiego (pod numerem 1) dało siłom Zachodu możliwość realizacji własnych interesów ekonomicznych.

Część III.

Zadanie 23. (0–20)

Temat 1: Odwołując się do przykładów współczesnych państw europejskich oraz ustroju Polski w XX wieku, scharakteryzuj typy systemów politycznych, w których obowiązuje jednolitość władzy państwowej lub podział władzy jest zachwiany. Przedstaw także rozwiązania, które w tych systemach sprzyjają – odpowiednio – funkcjonowaniu demokracji oraz niedemokratycznego reżimu politycznego.

Tworzenie informacji.	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej charakterystykę życia politycznego oraz uwarunkowania oceny funkcjonowania władz z punktu widzenia wartości demokracji (III.P.5 / III.R.1 / III.R.3).
	Korzystanie z informacji: dokonywanie selekcji faktów, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, wskazywanie skutków rozwiązań politycznych, krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.P.1 / II.P.2 / II.P.5 / II.R.1).
	Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, modele ustrojowe państw demokratycznych, zagrożenia dla demokracji (I.R.4 / I.R.5 / I.R.6).

Kryteria oceniania

Charakterystyka systemu parlamentarno-komitetowego wraz z przykładami (0–7)

– parlament nadrzędnym organem władzy; organ wykonawczy wybierany przez parlament jest jego komitetem wykonawczym;

– przykład współczesny – Szwajcaria: organ wykonawczy jeden; parlament dwuizbowy, izby równorzędne; system kooperacji partii prowadzi do wzmocnienia pozycji Rady Federalnej / Związkowej;

– przykład Polski z XX wieku:

Polska Ludowa w okresie obowiązywania konstytucji lipcowej z 1952 r.: formalnie nadrzędnym organem państwa jednoizbowy Sejm PRL; dwa naczelne organy: Rada Ministrów (organ administracji państwowej) oraz Rada Państwa (organ władzy państwowej) formalnie podległe Sejmowi PRL; przez system partyjny faktycznie rola parlamentu ograniczona, a organów wykonawczych – bardziej znacząca; przez uprawnienia prawodawcze Rady Państwa i sesyjny tryb obrad parlamentu rola kolegialnej głowy państwa nie ograniczała się do uprawnień wykonawczych;

lub

Rzeczpospolita Polska w okresie obowiązywania małej konstytucji z 1919 roku: formalnie „władzę suwerenną i ustawodawczą” sprawował jednoizbowy Sejm RP; dwa centralne organy wykonawcze: Rada Ministrów oraz Naczelnik Państwa jako głowa państwa; brak wypracowanych mechanizmów ścisłej kontroli organów wykonawczych.

7 p. – za pełną charakterystykę trzech aspektów lub za pełną charakterystykę dwóch aspektów i niepełną jednego aspektu, lub za pełną charakterystykę jednego aspektu i niepełną dwóch aspektów, lub za pełną charakterystykę dwóch aspektów i zasygnalizowanie jednego aspektu.

6 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów lub za pełną charakterystykę jednego aspektu, niepełną jednego aspektu i zasygnalizowanie jednego aspektu, lub za niepełną charakterystykę trzech aspektów.

- 5 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie dwóch aspektów lub za pełną charakterystykę jednego aspektu i niepełną jednego aspektu, lub za niepełną charakterystykę dwóch aspektów i zasygnalizowanie jednego aspektu.
- 4 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie jednego aspektu lub za niepełną charakterystykę dwóch aspektów, lub za niepełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie dwóch aspektów.
- 3 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu lub za niepełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie jednego aspektu, lub za zasygnalizowanie trzech aspektów.
- 2 p. – za niepełną charakterystykę jednego aspektu lub za zasygnalizowanie dwóch aspektów.
- 1 p. – za zasygnalizowanie jednego aspektu.
- 0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka systemu superprezydenckiego wraz z przykładami (0–7)

– prezydent nadrzędnym organem władzy; szerokie uprawnienia nie tylko wykonawcze, lecz także prawodawcze; rząd mu podległy lub odpowiedzialność polityczna rządu bardziej znacząca przez prezydentem, a nie – parlamentem (w tym wypadku odpowiedzialność rządu na ogół iluzoryczna);

– przykład współczesny – Rosja lub Białoruś: formalny podział władzy, ale umocowanie ustrojowe prezydenta ukazuje nadrzędność tego organu; parlamenty bikameralne z przewagą partii prezydenckiej (Rosja) lub z przewagą bezpartyjnych związanych z reżimem (Białoruś); możliwość wydawania przez prezydentów dekretoów, które nie muszą być aktami wykonawczymi;

– przykład Polski z XX wieku – Rzeczpospolita Polska w okresie obowiązywania konstytucji kwietniowej z 1935 roku: formalna zwierzchność prezydenta nad innymi organami władzy; możliwość wydawania dekretoów w problematyce wymagającej regulacji ustawowej; parlament bikameralny z mało demokratycznymi wyborami, szczególnie do izby wyższej; praktyka rządów wskazywała na techniczny podział władzy między prezydentem a szefem GISZ-u.

- 7 p. – za pełną charakterystykę trzech aspektów lub za pełną charakterystykę dwóch aspektów i niepełną jednego aspektu, lub za pełną charakterystykę jednego aspektu i niepełną dwóch aspektów, lub za pełną charakterystykę dwóch aspektów i zasygnalizowanie jednego aspektu.
- 6 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów lub za pełną charakterystykę jednego aspektu, niepełną jednego aspektu i zasygnalizowanie jednego aspektu, lub za niepełną charakterystykę trzech aspektów.
- 5 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie dwóch aspektów lub za pełną charakterystykę jednego aspektu i niepełną jednego aspektu, lub za niepełną charakterystykę dwóch aspektów i zasygnalizowanie jednego aspektu.
- 4 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie jednego aspektu lub za niepełną charakterystykę dwóch aspektów, lub za niepełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie dwóch aspektów.
- 3 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu lub za niepełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie jednego aspektu, lub za zasygnalizowanie trzech aspektów.
- 2 p. – za niepełną charakterystykę jednego aspektu lub za zasygnalizowanie dwóch aspektów.
- 1 p. – za zasygnalizowanie jednego aspektu.
- 0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Przedstawienie rozwiązań w systemach, w których obowiązuje jednolitość władzy państwowej lub podział władzy jest zachwiany, sprzyjających funkcjonowaniu lub brakowi funkcjonowania demokracji (0–4)

- demokracji sprzyja niezależne sądownictwo, system wielopartyjny bez partii hegemonicznej, wolne wybory;
- niedemokratycznemu reżimowi politycznemu sprzyja system monopartyjny lub partii hegemonicznej (z kierowniczą rolą partii w systemie) lub amorfizm partyjny, podporządkowanie sądów innym organom państwa, ordynacja wyborcza niezakładająca wolnych wyborów lub fałszerstwa wyborcze.

4 p. – za pełne przedstawienie dwóch aspektów.

3 p. – za pełne przedstawienie jednego aspektu i niepełne jednego aspektu.

2 p. – za pełne przedstawienie jednego aspektu lub za niepełne przedstawienie dwóch aspektów.

1 p. – za niepełne przedstawienie jednego aspektu.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–1)

1 p. – za poprawne powołanie się na dwa materiały źródłowe.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Poprawny język i forma wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę napisaną językiem w pełni komunikatywnym, z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Temat 2.

Od ładu dwubiegunowego do policentrycznego czy monocentrycznego? Rozważ problem, odwołując się do faktografii i charakteryzując typy ładu światowego w ostatnim półwieczu.

Tworzenie informacji.	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej charakterystykę procesów życia politycznego we współczesnym świecie oraz działań władz, a także oceny tych procesów i działań (III.P.1 / III.P.4 / III.P.5 / III.R.1).
	Korzystanie z informacji: dokonywanie selekcji faktów, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, wskazywanie przyczyn i skutków wydarzeń oraz procesów politycznych, krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.P.1 / II.P.2 / II.P.5 / II.R.1).
	Wiadomości: stosunki międzynarodowe, ład światowy, wyzwania współczesności, konflikty międzynarodowe (I.P.15 / I.P.16 / I.R.13).

Kryteria oceniania

Charakterystyka dwubiegunowego ładu światowego i jego upadku (0–6)

- rywalizacja między światem Zachodu z liderem USA a ZSRR wraz z państwami realnego socjalizmu;
- NATO – Układ Warszawski;
- rywalizacja militarna, wyścig zbrojeń, „podbój kosmosu”;

- chęć powiększania lub obrony własnej strefy wpływów przez działania ekonomiczne, doradcze, polityczne (Afryka, pozaradziecka Azja, Ameryka Łacińska);
- interwencja zbrojna USA w Wietnamie, interwencje ZSRR w swojej strefie wpływów (CSRS), jak i poza nią (Afganistan); kryzysy, np. kubański;
- rozpad porządku jałtańsko-poczdamskiego.

- 6 p. – za przedstawienie sześciu aspektów.
- 5 p. – za przedstawienie pięciu aspektów.
- 4 p. – za przedstawienie czterech aspektów.
- 3 p. – za przedstawienie trzech aspektów.
- 2 p. – za przedstawienie dwóch aspektów.
- 1 p. – za przedstawienie jednego aspektu.
- 0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka monocentrycznego ładu światowego (0–5)

- szczególna rola USA jako hegemonu gospodarczego;
- szczególna rola USA jako światowego „policjanta” reagującego – w określonych sytuacjach i we własnym interesie – na przejawy naruszania tzw. wartości zachodnich;
- NATO jako instrument hegemonii;
- przykładem tej pozycji USA może być faktyczna interwencja w Afganistanie oraz Iraku czy bombardowania Serbii (w okresie istnienia FRJ);
- propozycje pokojowe dla rozwiązania konfliktów lokalnych pod dyktando czy też z mediacją NATO (np. Dayton i Bośnia).

- 5 p. – za przedstawienie pięciu aspektów.
- 4 p. – za przedstawienie czterech aspektów.
- 3 p. – za przedstawienie trzech aspektów.
- 2 p. – za przedstawienie dwóch aspektów.
- 1 p. – za przedstawienie jednego aspektu.
- 0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka multipolarnego ładu światowego (0–5)

- istnienie mocarstw regionalnych – Niemcy, Francja, Wielka Brytania w Europie, Rosja, Turcja w Eurazji, Chiny, Japonia, Korea Płd., Indie, Pakistan w Azji, Brazylia – w Ameryce Łacińskiej;
- ze względu na wzrost znaczenia Chin, ich ekspansję gospodarczą, rodzi się także wyraźnie mocarstwo o zasięgu światowym;
- mocarstwowość ponadregionalna Wielkiej Brytanii, Francji (m.in. poprzez istnienie postkolonialnych wspólnot językowo-narodowych; posiadanie broni atomowej);
- działania Rosji na rzecz odbudowy pozycji na obszarze poradzieckim (wojna 2008 r., aneksja Krymu, „separatyzm” donbaski, inicjatywy pokojowe na tym obszarze i poza nim – Syria);
- organizacje międzynarodowe przeciw światu monocentrycznemu: BRICS, Szanghajska Organizacja Współpracy.

- 5 p. – za przedstawienie pięciu aspektów.
- 4 p. – za przedstawienie czterech aspektów.
- 3 p. – za przedstawienie trzech aspektów.
- 2 p. – za przedstawienie dwóch aspektów.
- 1 p. – za przedstawienie jednego aspektu.
- 0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Rozważanie dotyczące pojaltańskiego ładu międzynarodowego (0–2)

– sformułowanie oceny i „zbicie” kontrargumentów do swojej oceny.

2 p. – za pełne wykonanie.

1 p. – za niepełne wykonanie.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–1)

1 p. – za poprawne powołanie się na dwa materiały źródłowe.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Poprawny język i forma wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę napisaną językiem w pełni komunikatywnym, z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.